

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Difficultas V. De Conditionibus intensiois.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

litas, non intensa, detur ergo punctum qualitatibus; certè per aliud debet constitui in ratione puncti qualitatibus, per aliud in ratione puncti intensi qualitatibus. Quid autem illud?

DICES 1. Non repugnat existentia intensio- nis indivisibilis.

RESPONDETUR. Repugnare ex dictis asser- to tertio existentiam indivisibilis intensio- nis formalis.

DICES 2. cum Arriaga. Non magis repugnat existere indivisibile intensio- nis, quam indivi- sibile extensionis.

RESPONDETUR. Hanc objectionem in du-plici sensu urgeri posse, nempe quod intensio salvari possit in indivisibili, & in hoc sensu fal- sum est, posse illam salvari quoad intensio- nem formalem ob dicta asserto tertio. In secundo sensu hæc difficultas urgeri potest, quia scilicet possibile est punctum, & tamen actu facere ex- tensionem. Ergo etiam possibile est punctum, & tamen intensum. Sed antecedens est falsum in sententia Aristotelis & nostra.

DICES 3. Formæ substantiales existere pos- sunt in indivisibili, & etiam aliquæ accidentales ut quantitas. Ergo etiam reliquæ formæ. Nam quod sint capaces intensio- nis non arguit, quod possent eam aliquando habere, quod differunt à substantialibus, & à quantitate, quæ neque habent, nec habere possunt intensio- nem.

RESPONDETUR. Si hæc obiectio non aliud velit, quam quod forma possit salvari in indivi- sibili, Ergo & qualitas, quæ non sit actu intensa, & intensibilis. Sic nullo modo est contra nos, præcipue autem si concedatur esse possibile punctum qualitatibus.

DICES 4. Continuum componitur ex indi- visibilibus, Ergo & intensio.

RESPONDETUR. Etiam posita veritate ante- cedentis, non evincitur intentum, quia sicut non positis pluribus indivisibilibus non erit continuum, ita & in uno indivisibili non salva- bitur intensio.

DICES 5. ex Oviedo contra assertum secun- dum. Qualitas requirit certam & determina- tam intensio- nem ad operandum, Ergo & ad exi- stendum, Esse enim est propter operari.

RESPONDETUR. Cum actio semper sit ab ex- cessu, requiretur determinata intensio ad operan- dum, quia autem non ostenditur principium, quare non possit dari punctum qualitatibus, si im- possibile erit sit punctum materiale, ideo adhuc dari poterit punctum qualitatibus.

Quod ad Terminum Magnitudinis attinet.

ASSERO 1. Quod non omnis qualitas habeat ter- minum suam magnitudinis in intensio- ne. Ratio est, quia non apparet implicantiæ, quare Divinitus magis & magis augeri non possit lumen gloriæ, v. g. & ex eo profecta Visio beata.

ASSERO 2. Qualitates, quæ non sunt dispositio- nes, etiam intra ordinem, non determinant sibi cer- tam magnitudinem. Ratio, quia non apparet cur sonus v. g. magis & magis augeri non possit, & cur sonativum majus & majus esse non possit.

ASSERO 3. Qualitates, quæ sunt dispositio- nes, habent terminum suam magnitudinis intra or- dinem naturæ. Ratio, quia quælibet causa habet determinativam vim agendi, Ergo & intendendi. Rursus omne agens agendo intendit assi- milare sibi passum, & cum ipsum habeat deter- minatam intensio- nem, etiam determinatam tribuet.

Utraque hæc ratio videtur multum probare, & impetere assertum secundum. Nam etiam sonativum habet determinativum esse. Ergo devenire erit ad sonum quo non fit major.

Commodius per hoc probatur assertum, cum formæ exigant dispositiones, debet inter illas & formas esse proportio, coequatio, & correspon- dentia, quod ipsa inductio ostendit. Et ita ead- em specie siccitas, huic quidem elemento non nisi in excellenti, & alteri in summo com- petit; si sunt dispositiones æquo minores, non producitur illa forma, v. g. quæ est aurum, sed producitur æs; si autem sint dispositiones melio- res, producitur aurum; quod ostendit à formis determinari sibi dispositiones. Addit Oviedo, quod quamvis aqua exigit frigus ut octo, & ex accidenti fieri possit, ut contra suam exigen- tiam, careat ista passione aqua, dum calefit, nihil- ominus fieri non potest, ut supra exigentiam formæ, intensiores producantur dispositiones. Videmus item ignem, qui validissimus est in ca- lefaciendo, non procedere nisi ad determina- tum calefaciendi gradum, hoc est similem sui.

DIFFICULTAS V.

De Conclusionibus Intensio- nis.

Conditio omnium agentium: Indistantia est, quam alibi explicuimus: Alia conditio hoc axiomate exprimi solet: Simile non agit in si- mile; Finis agentis est, agere in similitudinem: Nihil agit in seipsum &c. Ad intelligendam naturam istius conditionis.

PRÆMITTO 1. Duplicem posse spectari simili- tudinem inter agens & passum. Primo similitudi- nem in Forma substantiali, stantem cum simili- tudine in qualitatibus activis, v. g. aqua calidif- sima, & aqua frigida, sunt similes in Forma sub- stantiali, & dissimiles, hic & nunc in formis acti- vis, caloris & frigoris. Secunda similitudo po- test esse in formis substantialibus, & simul in for- mis accidentalibus activis. Qualis est inter ignem A, & ignem B.

PRÆMITTO 2. Similitudinem in activis qua- litatibus duplicem adhuc spectari posse. Primo simi- litudinem non nisi in sola essentia qualitatibus activis.

activarum, dissimilitudinem autem in gradu. Sic v.g. ignis, & aqua tepida, sunt similes in sola essentia qualitatis, quæ est calor; dissimiles autem in gradu, quia ignis est calidus ut octo, aqua autem calida v.g. ut quatuor. *Secundò* similitudo in activis qualitibus, spectari potest etiam in gradu qualitatis, qualis est quoad calorem in duobus ignibus, quæ ipsa similitudo in activis qualitibus, tam secundum speciem qualitatis, quam etiam secundum gradum qualitatis, dividitur adhuc in similitudinem, etiam in materialibus agendi conditionibus, & in dissimilitudinem in illis, nomine materialium conditionum, venit extensio, cœntitas, & cætera similia, sic v.g. ignis receptus in ferro, & ignis accensus in stupa; non sunt æquales in materialibus agendi conditionibus; ignis enim receptus in ferro, est denior igne recepto in stupa.

PRÆMITTO 3. Non esse questionem in hoc, an duo agentia similia in specie, jam autem dissimilia in qualitatibus activis possint contra se agere. Certum enim est calidissimam aquam infusam frigidæ, calefacere frigidum; sed est difficultas: An similia in specie, & qualitibus activis, possunt contra se agere. An verò quæ sunt similia in Essentia qualitarum; dissimilia autem in gradu, agere contra se possint, duplici sensu discutitur. *Primò.* Casu quo unum ab alio non excedatur notabiliter; An scilicet illud nobilius possit agere in minus nobile v.g. Aqua calida ut quinque in aquam calidam ut quatuor. *Secundò.* An ignobilius possit agere in nobilibus, quod alia phrasi exprimitur: An minus intensum, possit agere in magis intensum. Denique difficultas est; An similia in activis qualitibus, dissimilia quoad Materiales agendi conditiones, agere contra se possint.

Punctum Difficultatis 1.

An simile in omnino Simile agere possit?

DICENDUM est, simile in omnino simile non posse agere. Est conclusio Aristotelis 1. de Generatione textu 48. 54. 61. 78. 2. Physicorum textu 17. 2. de Anima textu 34. Et de conclusione quidem non est difficultas, sed ratio pro eadem difficulter assignatur.

1. **RATIO** est, quæ utitur Suarez & Complutenses. Quia agens in tantum agit, in quantum est in actu, & passum in tantum patitur, in quantum est in potentia, sed duo similia quoad speciem & quoad gradum qualitatis, non sunt in actu, & potentia respectu sui. Major probatur, quia agens in tantum agit, in quantum virtute sua continet effectum, & passum in tantum patitur, in quantum ex potentia reducitur in actum. Jam autem simile non est in potentia ut sit tale; quale est, sed actu est tale.

RESPONDETUR. Negando minorem, ne-

gando item similia respectu sui non esse in actu & in potentia, respectu novi de novo producendi similis, idque probandum fuerat.

2. **RATIO** est communis. Finis agentis est assimilare sibi passum, quem finem assequi non potest, cum jam invenit gradus, quos potest producere.

RESPONDERI potest, hoc argumentum non concludere. Supponamus enim assumi à DEO tanquam instrumentum calidum ut quatuor, vel tunc producendo ad duos gradus, producit sibi simile, vel non, si non. Ergo vel non producit calorem, vel non producit talem, qualem produxisset in subiecto, quod nullo calore informatum. Si autem produceret simile, Ergo quamvis naturaliter illos gradus produxisset, non censeretur dissimile sibi produxisse. Rursus hoc principium; simile non potest agere in simile, hic & nunc non supponitur aliunde cognitum, sed probandum est; unde qui negabit simile non agere in simile, negabit etiam finem agentis esse, assimilare sibi passum, quod ipsum si negetur, manebit nondum probata Conclusio.

3. **RATIO**, est quæ utitur Oviedo. Quia scilicet calidum ut quatuor, applicatum alteri agenti calido ut quatuor, est potius occupatum in conservandis jam productis gradibus, quam in aliis producendis. Sed hæc ratio, jam etiam in simili supra ab illo usurpata, à nobis impugnabatur. *Hinc aliter*

PROBATUR 1. Conclusio experientia, quia scil. nunquam deprehensa actio similis omnino, in simile omnino. Rursus calidum ut duo, nō redditur magis calidum, deberet enim reddi calidum usque ad octavum gradum, quia si calidum ut duo potest producere in illos gradus, etiam quatuor gradus, qui ipsi quatuor gradus, cur non possint alios quatuor usque ad octavum. Quod ipsum in hoc fundatur, quia sc. agens non potest id agere, quod ne agat, est conditione, & natura suâ determinatum ad hoc, sed ne simile agat in simile, est conditione & natura sua ad hoc determinatum, ut ostendit experientia, & absurdum quod, ut dixi immediate, sequeretur.

PROBATUR 2. Quando sunt duo aliqua ejus rationis, ut non sit ulla ratio, cur unum potius agat, quam aliud, neutrum aget. Sed sibi similia sunt talia, ut non sit ratio, cur unum potius agere debeat, quam aliud, Ergo utrumque non aget. Major probatur instantiis, quia quando non est ratio, cur potius hic lapis confringat illum, quam ille hunc neuter confringit. Equales item virtutes magneticæ tractivæ suspendunt trahibile, id quod etiam videre est in bilance. Quod ipsum in hoc resolvitur, quia actio determinat semper sibi agentem, & passio passum, ita ut sine hoc, nec quidem possit concipi actio. Ergo si actio non possit sibi determinare agens, idque propterea, quia non est ratio, cur hoc potius subiectum determinet sibi, nunquam poni actio

actio poterit. Minor autem principalis probatur, quia si esset aliquid, quod nonnisi actionem sibi determinaret, & aliud nonnisi passionem, hoc ipso non essent similia, agere enim & pati non sunt similia, in presenti autem sunt illa duo similia.

RESPONDEBIS. Spectare ad Deum determinationem.

CONTRA erit. Simile additum simili, cum non agat ut experimur in simile, bene colligimus hanc determinationem non deponi ab illis similibus ponendam à Deo.

RESPONDEBIS 2. Ex hoc quod non sit ratio, cur unum potius agat quam aliud, sequi debere ut utrumque agat.

CONTRA, quia hoc tum temporis nonnisi contingit, quando passum est distinctum ab utroque agente, sed non in iis quæ pati deberent & agere eadem omnino.

RESPONDEBIS 3. Si calidum ut quatuor, agat in calidum ut quatuor ita, ut constituatur calidum ut sex, non erit ratio cur calidum ut sex, jam dissimile non agat in calidum ut quatuor. Contra hoc ipsum negatur quod calidum ut quatuor, possit agere in calidum aliud ut quatuor.

PROBATUR 3. Quando duo sunt æqualia virtute, si unum, aliquid tertium agere non possit, nec illud secundum agere poterit, & si unum non supponatur vim habere ad aliud agendum, nec secundum supponetur habere, sed calidum ut quatuor non potest intendere se ipsum. Ergo nec aliud calidum ut quatuor poterit intendere.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

Objectiones hæc petuntur ab experientiis. 1. Experientia est. Duo specula æquæ intensæ, refundunt in se ad invicem species obiectorum.

RESPONDETUR communiter. Unum simile, posse agere in simile, introducendo formam, in qua non sunt similia; & sic duo specula similia, agunt in se, quia unum introducit in aliud id ipsum, in quo non sunt similia, nempe speciem. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Quia eodem iure dicam, quod calidum ut quatuor, simile calido ut quatuor, possint in se agere, & unum producere in alio calorem ut quinque, quia inducent formam, in qua non sunt similia, similia enim sunt gradibus quatuor, non quinque.

RESPONDETUR aliter. Hæc propositio: Simile non potest agere in simile, in hoc sensu vera est: quod scilicet simile non possit producere formam, quæ nata sit præstare id, quod jam præsupponitur haberi, in illis similibus, sive similia sint in homogeneis, sive in heterogeneis. Quia

autem duo specula æquæ terfa, similia in terstitudine, lucido, & aliis; has perfectiones jam in se non introducunt, sed nonnisi refrangunt species, in quibus non supponebantur esse similia, eodem modo solvenda est experientia: Cur duo vera similia se frangant: cur duo oculi oppositi species sibi transmittant, & similia.

2. Experientia est. Una manus calida ut quatuor, sentitur ab alia similiter calida ut quatuor. Ergo agit in illam.

RESPONDET 1. recentior Suarez. Unam manum sentire aliam, ratione aëris intermedii, qui nunquam est calidus æquæ. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT, quia fieri potest ut se illæ manus, quoad aliquas partes contingant immediate, non mediante aëre. Deinde experimur nos illo tactu pervenire ad id, quod resistit, nempe carnem manus, Ergo calor ille potius debet sentiri, qui est in manu.

RESPONDET 2. idem. Manum unam, sumptam sub potentia tactiva, sentire aliam sub obiecta tactus, quod consistit in duritie, asperitate, &c. Una autem manus penes hæc est dissimilis alteri: una quidem sumpta sub potentia ad tangere, altera ad tangi. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT, quia si potest una manus, sumpta in ratione potentie tactivæ, sentire aliam, acceptam sub ratione obiecti tactus, dicam etiam simile agere in simile, simile inquam acceptum sub ratione agentis, in aliud simile sub ratione passi. Deinde procedit argumentum de perceptione ipsiusmet caloris, & urgeri potest difficultas, quomodo si sese sentiant ipsæ asperitates, non agat tunc simile in simile.

RESPONDET 3. aliquis produci eo casu speciem tactilem, quo posito, agit simile in simile, non secundum formam, secundum quam sunt similia. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. quia dubium est quod dentur istæ species tactiles. *Hinc aliter*

RESPONDETUR experientiæ. Duæ quidem manus calidæ sentiunt se ad invicem, & de hoc habemus experientiam, sed quod utraque sit æqualis caloris, de hoc nulla est experientia. Casu autem quo æquales essent in calore, possent se sentire, quia non in eo, in quo sunt similes illæ, agerent in se; non enim agerent augendo vel inducendo calorem, aut secundum qualitates, in quibus sunt similes, sed agerent in ipso sentire, unaquaque habente vim suam sentiendi, & prodeunte in actum illius. Et sicut dum unus intellectus intelligit alium, non agunt illi in se, sic nec duæ manus se invicem sentientes agunt in se.

3. Experientia est. Quando jam Petrus inducit sui species in aëre, potest nihilominus Paulus producere sui species in aëre. Ergo simile potest agere in simile.

RESPONDET Aliqui, species has differre non solis individuis, eo quod Essentialiter species

Punctum Difficultatis 3.

Resolvuntur quesita.

cles Petri, non sit nata representare nisi Petrum; sed quidquid sit de hac doctrina, verum est imprimis, quod una species non intendat aliam, tam bene enim si cetera sint paria causat sui visionem Petrus, praesente Paulo ac absente. Rursus quamvis concedatur, quod una species agat in aliam, non sequitur quod simile agat in simile, quia ad hoc ut dicatur agere simile in simile, est necesse ut non solum in specie, sed etiam in accidentibus sint similia; secundum quae accidentia agunt. Jam autem alia accidentia habet species Pauli, & alia species Petri. Denique quia earum virtutes, secundum quas agunt illae species, sunt virtutes producendi visionem, cumque una species, non causet in alia visionem, quam nata est causare, non censetur agere secundum virtutem agendi, quam habet; si non censetur agere, secundum virtutem agendi quam habet, hoc ipso non censetur simile, agere in simile.

Addo, quod sit aliud querere: An simile possit agere in simile, & aliud: An subiectum una qualitate informatum, possit qualitate ejusdem rationis iterato informari, si adferat id quod non adfert sola illa. Prima propositio est falsa, secunda vera, ostenditurque etiam in ipsa receptione, similibus graduum caloris, in eadem parte subiecti, quia aut hoc ipsum contingit, in receptione duarum specierum in eadem parte subiecti, consequenter, stare secum illae poterunt.

Quarta Experientia. Actus ut quatuor, intendit habitum ut quatuor, Ergo simile agit in simile.

RESPONDETUR. Actum & habitum non esse similia; actus enim est quid transiens, habitus quid permanens, nec conveniunt univoce, quod tamen requiritur ne simile agat in simile.

Quinta Experientia. Sit candela producens lumen ut duo, & alia producens lumen ut duo, si ponantur in aula intendente lucem, & tamen sunt similes. Ergo simile agit in simile.

RESPONDETUR. Non intendetur tunc lumen, non enim produceretur ex illa conjunctione quintus gradus luminis.

Sexta Experientia. Fundum lebetis est minus calidum, quam sit superficies. Ergo fundum quod est minus calidum, potest intendere superficiem ut sit magis calida. Ergo multo magis simile poterit intendere simile.

RESPONSUM huic instantiae, in materia de actione in distans responsionis tota vis in hoc est, quod scilicet partes & vapores frigidiores & aquae & lebetis, illuc concentrentur, concurrentibus illis ad resistendum, illic ubi datur actio contrarii, & deferendo sensum partes remotiores, in quas ita desertas, facilius se exerit vis calefactiva, sed inde nihil sequitur contra conclusionem.

QUAERIT. *An agens minus intensum, possit agere in passum magis intensum?*

ASSERO, quod non.

RATIO, quia quando aliqua duo agentia sunt ejusdem rationis, & unum fortius illorum, non potest aliquid praestare, neque minus forte agens potest idem praestare. Sed magis intensum, non potest ulteriorem gradum producere in se, Ergo ne produceret minus intensum, praecipue cum actio sit ab excessu.

DICES. Aer non est ita frigidus ut aqua, & nihilominus hyeme facit congelari aquam.

RESPONDERI potest. Congelationem per accidens provenire ab aere, relicto sibi in suo nativo frigore, sed causatur à frigore aquae, adventitio frigore aeris, exhalationibus terreis & siccis in fluxu siderum &c.

QUAERO 2. *An similis in intensione, dissimilis in materialibus agendi conditionibus, supra explicatis, possint contra se agere?*

ASSERO 1. Quod non.

RATIO. Tum quia ita docet Aristoteles primi Physicorum textu 19. 6. Physicorum textu 9. primi de Generatione textu 50. & 77. Tum quia dissimilitudo illa in materialibus agendi conditionibus, non est vis ulla calefaciendi. Tum quia ponatur ferrum, quod supponitur esse densum, frigidum ut quatuor, ponatur rursus aqua, quae supponitur esse rara, frigida ut quatuor; immergatur ferrum aquae, sequitur quod in aqua ferrum illud produceret quintum gradum frigoris, est enim densius, sequitur item quod aqua in ferro, sit productura quintum gradum frigoris, quia docet Aristoteles 1. Physicorum textu 45. quando agens & patiens conveniunt in materia, & habent aliquam activitatis & resistentiae portionem, utrique datur actio, & tamen quod tunc non producat frigus, experientia ostendit, quam hic fallere, nulla ratio ostendit.

ASSERO 2. *Agens magis extensum, habens cum minus extenso gradum intensiois eundem, non potest agere in minus extensum.*

RATIO, quia praecisa ratio extensionis, non est ratio agendi.

ASSERO 3. *Densitatem & majorem extensionem conferre ut actio sit celerior & per majorem sphaeram.* Supponit hanc doctrinam Aristoteles primi Physicorum textu 42. & 5. Physicorum textu 80.

RATIO. Virtus unita est fortior sed in denso est magis unita, Ergo erit in illo fortior, Ergo celerius & efficacius aget. Rursus, in agente informato qualitatibus activis, eoque magis extenso,

plures

plures sunt partes quæ agunt, Ergo celerius agunt, cumque majus spatium occupent, per majorem sphaeram poterant actionem suam dispensare. Denique si agens magis extensum, nec celerius, nec ad majorem sphaeram agit, imponere ligna foco, non faciet quidquam ad calefaciendum, nam ignis parvus & magnus, non nisi extensione & densitate differunt.

ASSERO 4. quod agentem densius, quam extensus, non plus producit, quam possit producere eorum eodem gradu qualitatis informatum.

RATIONEM dat aliquis à simili Mathematico, sit basis. a. b. & super eam fiat triangulus a. b. c. & super eandem basim a. b. fiat aliud triangulum A. b. d., includens prius triangulum. Hæc duo triacula secundum basim sunt æqualia, in quolibet autem linea, quæ in eadem vicinitate dari potest, basi parallela erunt inæqualia. Ponamus ergo quod basis a. b. sit superficies agentis luminosi ut quatuor rari, & sphaera ejusdem protendatur usque ad c., fiat deinde idem agens densius, & portendat sphaeram usque ad d., quo posito quælibet pars sphaeræ luminosi densioris aut majoris, sit magis extensæ luminosa, quam fuerit prius, licet nulla excedat quartum gradum luminis, quem habuit luminosum ut quatuor rarum, & sicut illa triacula sunt æqualia quoad basim, inæqualia quoad lineas, æqualiter à basi distantes; sic & luminosum ut quatuor, in conditione intensioris erit æquale, cum luminoso ut quatuor raro, quamvis sint inæqualia secundum quascunque determinatas partes, a virtute agentis luminosi distantes.

PLANIOR RATIO est: Quia tota tam rari quam densi luminosi, æqualiter intensi activitas petenda est ex viribus quas habet, quæ sunt gradus intensio, in istis autem viribus sunt æqualia, Ergo.

DICES 1. in oppositum esse Aristotelem.

Prima ejus AUTHORITY est ex 8. Physicorum, textu 80. ubi dicit in majore magnitudine majorem existere virtutem.

RESPONDETUR. Id verum esse cæteris paribus, eo quod in majore extensione pluries possit esse intensio, unde etiam in tripalmarum igne, in singulis palmis est ignis, hinc Aristoteles intelligit illic majorem virtutem extensivè, non intensivè.

Secunda AUTHORITY est ex sectione tertia, Problemate 22. ubi dicitur majorem ignem comburere minorem.

RESPONDETUR. Assumptionem istam vulgariter sumi, quæ assumptio est in hoc, quia pabulum illius consumit, sine quo pabulo, non potest esse ignis, occurrentibus duobus ignibus ne simile agat in simile, reprimatur ulterior actio, cessatque incendium.

DICES 2. Experimentias esse in oppositum.

Prima EXPERIENTIA est, Ferrum ignitum non est calidum in summo, cum non est calidum in summo, cum non sit ignis, & tamen

ignit stupam, quod non potest in aliud referri, nisi in densitatem ferri.

CIRCA ferrum candens *Triplex circiter invenitur sententia.* Prima, quæ docet in ferro esse formam ignis; & hæc facile impugnatur; quia naturaliter duæ formæ substantiales, non possunt eandem Materiam informare, manebit autem tunc etiam forma ferri, siquidem se ferrum reducit ad pristinum frigus. Secunda sententia est, quod ignis non nisi juxta poros ferri recipiatur; hæc sententia ex toto non est vera, quia quamvis certum sit recipi ignem juxta poros ferri, probabile tamen quod non in solis recipiatur, quia remanent aliquæ partes, quæ nunquam se reducant ad pristinam formam ferri. Ergo debet dari principium expellens illam formam, & similem sibi introducens, nempe formam ignis, quæ postea deficientibus dispositionibus, dat locum tertiæ. Hinc Tertia sententia est, quod tam in poris ferri, quam in aliquibus ejus partibus, continetur ignis, non erit ergo mirum, quod igniat stupam.

INSTAT Toletus. Si ratione ignis contenti intra poros ferri, ignitur stupam, sequitur quod facilius igniretur stupam à corpore raro, eo quod plures sint in eo pori.

RESPONDETUR, quod non, quia ista densitas ex dictis, juvat ad citius similem formam producendam.

Secunda Experientia est, quia duæ candelæ intendunt lumen aulae.

RESPONSUM supra, eo casu extendit non nisi magis sphaeram lucis.

Tertia Experientia est, Major lapis gravior est quam minor, quantumvis uterque supponatur habere gravitatem æquè intensam. Ergo apparet magnitudinem per se magis esse productivam impulsus.

RESPONDETUR. Isti qui gravitatem non distinguunt à materia sub tali forma, facile negabant, quod major lapis, non magis graviter minori. Alii dicunt esse lapidem majorem magis ponderosum, non magis gravem, eo quod gravitas secundum se sit principium loci acquisitionis, ex quo inferunt gravitatem terræ, esse majorem gravitate aquæ. Jam autem pondus quæ tale, sunt plures partes extensivè corporis gravis, atque ita terra & lapis cujuscunque sint quantitatis, sunt æquè gravia, non enim possunt esse inferius, quam sub aqua. Supposita autem distinctione gravitatis à re gravi, negari potest experientia; quia partibus illis pluribus vel respondet gravitas singulis, vel non respondet, si non respondet, cum per se materia neque graviter neque leviter, magnitudo illarum partium, non faciet magis gravitare. Quod si singulæ habeant gravitatem proportionatam, immerito supponitur esse illam æquè intensam gravitatem, præcipue verò quia gravitas quæ talis, fortè sibi non determinat certum gradum sicut & sonus.

Quarta

Quarta experientia est, quod plures homines plus possint portare simul, quam si idem pondus in illos postea parti velis. Respondetur. Experientiam hanc non posse actu probari; quomodo enim ita pondus dividetur in singulos, ut commensuretur viribus singulorum, & si id fiat, quod poterant portare collectim, poterunt portare divisim.

Quinta Experientia est, quia quando plures clamant, sonus illorum intenditur, & auditur, ubi antea unus vox non audiebatur.

RESPONDETUR in sententia quæ admittit species distinctas à sono, intensio illa in causam æquivocam, nempe in sonum, species intendentem refertur potest. Jam autem sive admittis sive negatis speciebus soni, concedi potest, quod acquirant illæ species vel sonus maiorem sphaeram, faciliusque permeant aerem, quæ permeatio aeris facilius est, licet non titulo intensiois, sed titulo plurificationis principiorum penetrantium aerem.

DICES 3. Si applicetur calidum ut sex producat quintus gradus caloris, applicentur duo calida ut sex eidem subiecto, certe debent omnia, simul agendo, producere ad minimum sextum gradum, quia non plura applicantur agentia, magis intensia, intensior producit effectus. Quod si illa agentia producant sextum gradum caloris, Ergo dissimile in extensione, potest agere in simile in intensione, illa enim ut sex calida sunt similia in intensione, & dissimilia in extensione non nisi.

RESPONDETUR. Negando sequelam, negando item quod quando plura agentia applicantur, intensior producat effectus, sed tantum producit in maiori sphaera, & citius.

INSTABIS. Ubi plus est formæ activæ, illic maior est virtus agendi. Sed in calido denso aut magno, plus est formæ activæ, quam in calido raro aut parvo. Ergo.

RESPONDETUR. Ubi plus est formæ quoad vires activas, seu quoad gradus, illic est maior virtus agendi, sed non ubi plus est formæ, secundum pluralitatem in sola extensione.

QUÆRITUR 3. An idem possit agere in seipsum. Quod agens non possit agere in seipsum producendo seipsum primo, concedunt omnes, licet divinitus possit agere in seipsum, producendo seipsum secundo, de quo in Physicis, salvabiturque adhuc illud principium, quod agens non possit agere ut acquirat esse, sed quia jam habet esse, quia enim habet esse primo, potest divinitus agere, ut habeat esse secundo, quod dum agit, non supponitur jam ante habere esse secundo. Quod item agens non possit agere in seipsum destructiva actione ad hoc plane directæ, oritur id ex appetitu innato suæ conservationis. *Restant tamen aliqua particularium discutienda.*

ASSERO I. *Univerſaliter loquendo non est necesse, ut agens & passum distinguantur suppositis.*

RATIO I. est. Auctoritas Aristotelis 3. Physi-

corum, textu 17. ubi docet, quod idem possit moveri à se, si in se habeat partem moventem & motam, per ly autem *partes*, non sunt accipiendæ partes Physicæ substantiales, alias Angelus seipsum suis actibus non moveret, sed nomine partis quæcunque pluralitas est accipienda.

RATIO II. Quia si esset necesse, ut agens & passum distinguantur suppositis, vel id intelligendum est de mutationibus, quæ fiunt per actus, vel quæ fiunt per aliquas qualitates ab ipsis actionibus distinctas, si intelligatur de mutationibus quæ fiunt per actus, sequitur homines & Angelum non esse intelligentes, quia intelligunt principia à se, & in se recepta intellectio- ne, & cum agens & recipiens debeant à se suppositis distingui, homo autem vel Angelus in se sumpti, duo supposita non sunt, hoc ipso non poterunt intelligere. Quod si concedatur, posse esse agens & patiens idem suppositum, idque respectu mutationum, quæ fiunt per actus, etiam idem suppositum, poterit esse Subjectum respectu mutationum, quæ fiunt per qualitates.

RATIO III. Una pars ligni potest calefacere aliam partem intra idem lignum. Ergo etiam dari actio & passio intra idem suppositum.

ASSERO 2. *Si sit res Physica, & motus Physicus, & ipsum agens habeat partes continuas, unaque pars in aliam agat, debet intercedere distinctio realis.*

RATIO, quia partes continui distinguuntur realiter quoad entitatem, quoad esse autem formale partium, tunc distinguuntur, quando amittunt unitatem terminorum, quæ tunc amittitur, quia alii sunt termini agentis, & alii patientis partis.

ASSERO 3. *Per Accidens fieri potest, ut eadem pars sit agens & passum in motu Physico; per partem autem intelligo, etiam partem ex modo concipiendi.*

RATIO, quia intellectus non est distinctus realiter ab anima, est autem pars animæ ex modo concipiendi, & tamen & producit intellecti- nem, & eam recipit.

ASSERO 4. *Per se non potest eadem pars agere in se, actione corruptiva; Et secundum hoc asser- tum, intelligendus est Aristoteles, primo de Generatione textu 44.*

RATIO, quia alias natura malum intendisset, dando vim agendi contra se, licet id per acci- dens fieri possit, ut cum pars tabida inficit sanam.

ASSERO 5. *Per se potest eadem pars agere in se, actione perfectiva æquivoca.*

RATIO est, quia unaquæque pars Materiæ, emanat ex se suam quantitatem, & naturæ suas passiones. Quando autem in oppositum urge- tur: quod non possit esse idem simul in actu & in potentia, id verum est, vel de solo actu existendi, vel quod non possit esse in actu & potentia, respectu eodem.

ASSERO 6. Alia hæc est propositio inter ef- festum primo productum, & causam primo

†(F)

pro-

producentem, debet esse relatio realis, & alia inter agens & patiens debet esse distinctio realis. Prima propositio est vera, secunda fallit etiam in principio vitali, quod idem debet agere & recipere.

ASSERO 7. *Non potest idem, secundum eandem partem, agere in se actione univoca.*

RATIO, quia alias idem posset intendere se ipsum. Nec obest quod possit agere in aliud, nam Magnes trahit ferrum, & tamen non trahit se ipsum.

DIFFICULTAS VI.

De Speciebus Intensionis.

Intensione superius explicata, restant Species. Nempe reflexio, refractio, antiperistasis.

PRÆMITTO I. *Quid sit Reflexio.*

EXPLICAT 1. recentior Suarez, quod sit directio qualitatis in aliam partem, quam dirigebatur à producente. *Sed hæc explicatio*

NON BENE SATISFACIT: Quia posito quod Intensio reflexiva fiat à principali agente, ab eodem dirigitur tam directa quam reflexa qualitas dirigi n. qualitatis quid aliud est, quam produci.

EXPLICAT 2. Ariaga: Quod sit productio qualitatis, quæ ulterius tendere ab interjecto corpore impeditur. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT: Quia reflexio secundum punctum reflexionis, in quo coeunt maximè gradus qualitatis, est vera reflexio, & tamen tunc non est prædicta impeditio, quæ ab aliis partibus, & non à puncto reflexionis fit. Deinde pro priori quo nondum intelligitur peragi reflexio, est jam obfistens, per quam qualitas non permittitur ulterius progredi, estque illa qualitas jam producta, nam ei quod non est, nihil obfistit, & tamen tunc non est reflexio. Ergo reflexio non bene describitur per productionem qualitatis impeditæ, ne ulterius progrediat.

EXPLICATUR 3. & ut tradatur commodior descriptio reflexionis, dico illam sumi posse vel pro actione, vel pro termino, pro actione sumpta, est actio producens qualitatem intensiorem, posita obfistens corporis apti. Sumpta autem pro termino, est intentior qualitas producta ad obfistentiam corporis apti. Est autem hæc descriptio distincta à priori, quia hæc ostendit & ponit productionem ejus, quod non antecedit illam obfistentiam, sed post illam ponitur.

PRÆMITTO II. *Experientia constare quod de- tur Reflexio.* Videmus enim quod si opponatur speculum Soli, major producat lux, quam quando est lux in aere medio.

PRÆMITTO 3. *In tribus potissimum qualitatibus fieri reflexionem.* Primo in lumine, secundo in speciebus intentionalibus. Tercio in calore. Sed in istis posterioribus, potius concedi deberet refractio: & ita obrefractas species, in aqua, apparet baculus fructus, & dum obfistunt parietes hypocausti, calor refractus concentratur.

PRÆMITTO IV. *Rigorose loquendo, aliud esse refractionem, aliud reflexionem:* Quia refractio qua talis, non dicit ullam intentionem, sed solum obfistentiam, ne ulterius progrediat ad latitudinem suæ sphaeræ, vel qualitas vel species, & sic v.g. echo, fit ex refractione soni vel specierum, & non importat ullam intentionem, refractio specierum ligni in aqua, non importat ullam intentionem earundem, in vitro item triangulari, refractio quæ causat varietatem apparentium colorum, non videtur augere species, quamvis alia sui parte illas augeat. Hinc experimur, quod appareat nobis oculus aspicientis per triangulum in enormem magnitudinem diductus; Coincidunt tamen ut plurimum reflexio & refractio, quando refractio etiam intentionem habet. Secundum autem se spectata refractio describi potest; Quod sit qualitatis, ratione corporis obfistentis, inuosa permeatio.

PRÆMITTO V. *In quo sit in præsentī difficultas.* Ad tria ferme attendi debet. Primo, ut ostendatur quomodo posita obfistens corporis, quam præsupponit reflexio, simile v.g. corpus obfistens, informatum luce, non agat in simile, hoc est, in medium, quod supponitur simili luce affectum. Secundo, salvari debet quomodo minus intensum non agat in magis intensum, nam in corpore obfistente, & reflectente, non est tanta lux, quanta in puncto reflexionis. Tercio, salvari debet, quomodo actio non fiat in distans, nam partes viciniores corpori reflectenti, non sunt ita lucidæ, atque sunt lucidæ, in puncto reflexionis.

Præmitto sexto notionem aliquorum terminorum.

PRIMUS TERMINUS est, *Corpus densum*, quod hic non sumitur pro corpore affecto densitate, prout illo opponitur adventitiæ raritati. Nec accipitur hic pro quocunque non fluido, vel non liquido, quia certè aqua est fluida, & tamen reflectit radios solares, refrangit species, & similia. Accipitur itaque hic densum, pro quocunque corpore, non facile permeabili.

SECUNDUS TERMINUS est, *Corpus opacum*. Nomine corporis opaci venit corpus, quod quātale, non est aptum habere speciem, ad id completum, ad quod ordinatur, & ita paries est corpus opacum. Neque enim qua talis, potest representare Solem vel lucem, eo modo, quo representatur in aqua vel in speculo: Huic Opaco est oppositum diaphanum.

TERTIUS TERMINUS est *Corpus tersum*. Nomine corporis terti venit corpus, partes immediatas aliquas non habens sensibiliter eminentiores aliis. Dixi partes immediatas, quia in vitro votivo, partes quæ sunt in medio, eminentiores aliis sunt, & tamen vitrum ustivum & reflectit & refringit. Dixi sensibiliter eminentiores, quia si simpliciter non essent eminentiores, non posset